

мика. Така преплита и чувства и слова отчаянието. Хайне, сроденъ по гений съ Аристофана — и въ лирика и въ комика — за което свидетелствуватъ даже само *Reisebilder* — Хайне отъ всички най-добре е проумѣлъ поезията на Аристофана:

„Дълбока свѣторушителна идея (*Weltvernichtungsidee*) дрѣме въ корена на всѣка Аристофанова комедия, и като по нѣкое фантастично вълшебно дърво на сарказма, току се издигне съ цвѣтисти орнаменти отъ мисли, съ запѣли славеи и съ покатерили се бѣброви маймуни“. Хайне нарича комедиитѣ на Аристофана още и „юбилей на смъртта“ и „илюминация на унищожението“.

2. Богове и мъгли

Следъ като охарактеризирахъ лириката на Аристофана въ общи черти, искамъ да посоча, какъ се проявява тя въ областта на облака, на мъглитъ, на въздуха, на това, което най-мѣчно може да се улови въ постоянни образи. И отъ сравнението, което ще направя между Аристофана и между нѣкои други поети, ще се види, каква е силата на единия и каква на другитѣ, разбира се, въ тоя видъ поезия.

Облацитѣ и мъглитъ играятъ голѣма роля въ грѣцката литература.

Софиститѣ преподаватъ два главни предмета; *τα μετέωρα* — наука за природнитѣ явления или физика — единиятъ предметъ. А другиятъ е реториката — изкуството да убеждавашъ чрезъ словото. Аристофанъ въ „Облацитѣ“ осмива и едното и другото, като си служи съ алегии. Той извежда на сцената хоръ, съставенъ отъ облаци. Промѣнливи образи, помрачителни на небето, явяватъ се различни на разни очи, отъ нищо току станатъ нѣщо и пакъ сж нищо, отъ невидимото правятъ видимо, отъ видимото невидимо. Както облацитѣ, така и боговетѣ преминаватъ отъ нищо въ нѣщо, незабелязано се показватъ ту въ една, ту въ друга форма. Облацитѣ си присвояватъ работата на „Облако-събирача Зевса“; тѣ, а не той, гърмятъ, ваятъ. Литнатъ насамъ, литнатъ нататъкъ, кацнатъ върху нѣкой планински върхъ, слѣзнатъ, запълзятъ по земята. Никой не ги движи, никой не ги спира. Тѣхната сила се взима отъ вѣтъра, който сами произвеждатъ. Велемждритѣ софисти открили тая сила и я нарекли „Вихъръ“ или „Шеметъ“. Ето това е символътъ на въздушния протей на словестната лъжовност, тѣй мила на нѣкои поети и философи, не само въ епохата на софиститѣ, а и сега въ епохата на декадентитѣ, на символиститѣ, на парламентариститѣ.

За да почувствуваме силата на тая Аристофанова алегория, трѣбва да си припомнимъ ролята, която играятъ облацитѣ въ живата и до сега грѣцка митология. Иксионъ се влюбва въ Зевсовата съпруга Хера. Хера и Зевсъ, за да подиграятъ неблагочестивия похотъ на тѣхния циниченъ гостъ, поставятъ на мѣстото на Хера единъ облакъ въ нейно подобие. Иксионъ пригърналъ тоя облакъ. Отъ това се родилъ Кентавръ. Бунтовницитѣ-гиганти, които искатъ да се издигнатъ до върховетѣ на планината и тамъ да окупиратъ Олимпъ, не сж нищо друго, освенъ образи, създадени отъ мъгли и отъ бурни облаци, които искатъ